

Verkondiging - Exodus 19

Lieve gemeente en u allen die met ons verbonden bent via internet,

Na een crisis komt de beproeving. Je zou het zo graag willen - dat je na een akelige periode, met verlies en verdriet, weer verder kunt gaan op de oude voet. Dat je het zelfs misschien zou kunnen vergeten wat er is gebeurd. Je weet wel dat dat niet kan, maar je zou willen dat het kon. Zo is het ook met crisis die wij nu doormaken. Iemand vertelde me dat hij in deze dagen en weken een gevoel heeft dat hij pas een keer eerder in zijn leven had waargenomen: na het overlijden van zijn vader. Zo werkt dat dus. Het voelt als een ingrijpend verlies. Als een inbreuk op je bestaan. Het leven zal nooit meer worden zoals het was. En vergeten kunnen we het zeker niet, hoe graag we het ook willen. We zullen verder moeten en dat wordt nog een hele klus. Om het te organiseren, om er in te blijven geloven, en vooral om het samen vol te houden. Een tijd van beproeving dus.

De verkondiging van de Schrift komt tot ons in de vorm van verhalen. Maar zij berust vooral in de samenhang *tussen* die verhalen. De verhalen op zich zijn uniek, als mensen; maar pas in hun onderlinge ontmoeting vormen zij een geheel, wordt het een koor van stemmen. Als Pasen ons vertelt over de crisis, de redding van het leven uit de dood, dan is de tijd *tussen* Pasen en Pinksteren het leven in de beproeving. Lukt het ons, als leerlingen van de opgestane Heer, om het met elkaar te organiseren, om erin te blijven geloven en vooral: om het samen vol te houden? Om ons daarin de weg te wijzen en te bemoedigen, vertellen de evangelisten hun verhalen over Jezus en zijn leerlingen, over de gemeente in de wereld. En zij waren de eersten niet. Want als het volk Israël de crisis van Egypte doorstaat, van een leven vol uitbuiting en afpersing, dan moeten ook zij vaststellen dat ze niet meer terug kunnen, en bemerken ze dat ze op weg zijn, *tussen* Egypte en het beloofde land in, en dus leven in beproevingen. De ontmoeting met God de Heer op de berg Sinaï is het grote moment, hét centrale gebeuren, waardoor zij leren hoe je dat voor elkaar krijgt, inspiratie opdoen om er in te blijven geloven en moed vatten om samen verder te gaan.

Eén ding is duidelijk, daar bij de berg van de ontmoeting: God krijg je niet te zien. Dat klinkt negatief, alsof er gering over mensen wordt gedacht en zij het niet waard zouden zijn om God te mogen zien. Maar dat is niet het punt. De God van Mozes is juist gericht op ontmoeting, ontmoeting met zijn mensen. Dat is juist het doel van dit hele verhaal. Dat er werkelijk ontmoeting zal gebeuren, dat er contact is, dat je geraakt wordt en je ervaart dat het gaat over de dingen die er toe doen, over jouw leven dus, over ons samenleven. God daalt af, komt op de berg en is er! Hij herinnert eraan dat zijn volk Israël de bevrijding heeft gezien, en dat Hij de mensen op vleugels heeft gered en gedragen, om ze hier bij Hem te brengen. Dáár moet je naar kijken, dat is waar je op gericht moet zijn: de bevrijding die God heeft gebracht. Daar gaat het om het in geloof van de profeten en de apostelen, van Mozes en Jezus. Godsdienst is niet God hemelhoog verheffen; dat kan Hij zelf wel. Godsdienst in

bijbelse termen is: God dienen door in zijn spoor te gaan en waar te maken waartoe Hij ons geroepen heeft: te leven als vrije mensen.

Het hele verhaal over de ontmoeting bij de berg Sinaï wordt verteld omdat dit niet eenvoudig is, in Gods spoor gaan. Omdat de realiteit is dat er na crisis beproevingen volgen. De bijbels is realistisch en de verhalen in hun onderlinge samenhang tonen ons dat de vrijheid die mensen winnen een 'moeilijke' vrijheid is. 'Moeilijk' niet in de zin van ingewikkeld, maar: je krijgt het niet zomaar, je moet er voor werken, voor leven. Je moet het namelijk *samen* doen, en dat maakt het lastig. Vrijheid komt met verantwoordelijkheid. En daarin zit hem het moeilijke. In je eentje vrij zijn is niet zo lastig. Maar vrij zijn en tegelijk dienstbaar leven aan de vrijheid van anderen - dat is een weg om te gaan.

Deze beproeving kennen wij vandaag de dag, en het wordt steeds dringender. De coronacrisis werpt mensen overal ter wereld terug op zichzelf. Door de nood en schaarste worden anderen met argwaan bekeken. De grenzen gaan dicht om de keten van de verspreiding van het virus te doorbreken, maar het begeleidende gevoel is: dat virus komt bij de burens vandaan, dat moeten wij niet, die moeten wij niet. Ongemerkt gaan we denken in categorieën, in soorten mensen, en dan is de werkelijke vrijheid verloren, dan wordt nl. de verantwoordelijkheid die wij dragen tekort gedaan.

Pregnant kwam dit naar voren in de toespraak van Arnon Grunberg afgelopen maandagavond bij de nationale 4 Mei-herdenking in een lege Nieuwe Kerk in Amsterdam. Grunbergs familie behoort tot de slachtoffers van de grootste crisis in de Europese cultuur: de systematische moord van miljoenen joden. Hij brengt het op om zijn identiteit als Nederlander in 2020 niet te laten samenvallen met dit slachtofferschap, hoe voorstelbaar dat nog steeds zou zijn, ook na 75 jaar. Hij krijgt het zelfs voor elkaar om in verantwoordelijkheid zijn zorg te uiten over anderen in onze maatschappij die systematisch als groep worden benaderd en daarmee in hun vrijheid tekort gedaan. Het is een beproeving om te spreken over 'de' Marokkanen en het hoort bij de leerschool der vrijheid die de bijbelse verhalen zijn, dat we hierin niet meegaan. Hoe moeilijk dat ook is.

Wat mij het meest raakt in al het beeldende geweld in het verhaal van vanochtend is dat de climax bestaat uit iets heel 'simpels': Mozes *spreekt* en God *antwoordt*. Dit is het centrale gebeuren. Tuurlijk, er gebeurt van alles om heen: Mozes gaat maar heen en weer, tot 3 keer toe, om er echt zeker van te zijn dat de heilige afstand wordt bewaard; zelfs de priesters mogen niet meekomen. Mensen moeten het serieus nemen, concreet ook, lijfelijk. De kleren wassen en zich onthouden van seksuele gemeenschap. In antieke verhalen zijn dit terugkerende motieven. Voor ons is het vreemd. Een dergelijk gevoel voor heiligheid maken wij maar af en toe mee - wanneer het Nederlands voetbalelftal een halve finale haalt wordt iedereen nerveus en wordt in de media besproken of onthouding van seksuele gemeenschap geboden is of niet... Maar als Mozes dan op de derde dag voor de derde keer de berg beklimt, en het allemaal vuur en rook om hem heen is en hij letterlijk danst op de vulkaan - dan *spreekt* hij, en in al dat donderend geweld is het God die... *antwoordt*.

Lieve mensen, dit is het werkelijk heilige, het hartsgeheim van het gebeuren: dat er twee met elkaar in gesprek zijn, elkaar verstaan, ondanks alle geweld en beproeving. Hierin gaat God ons voor, dit vormt het begin van de weg uit de crisis naar een nieuwe toekomst: dat wij - hoe verschillend we ook zijn - elkaar in verantwoordelijkheid voorgaan, opdat we zo samen de vrijheid zullen vieren.